

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-27-5>

УДК 368.029.6

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ РИЗИК-МЕНДЖМЕНТУ У СТРАХОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

SPECIFICS OF APPLYING OF RISK MANAGEMENT METHODS IN INSURANCE ACTIVITY

Абдуллаєва Анастасія Євгеніївна

кандидат економічних наук, доцент,
Вінницький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6961-8923>

Abdullaieva Anastasiia

Vinnitsia Institute of Trade and Economics of
Kyiv National University of Trade and Economics

У даній статті представлено особливості застосування методів ризик-менеджменту в страховій діяльності, а також визначено шляхи зменшення ризиків у страхуванні за допомогою вибору найоптимальнішого варіанту управління страховою компанією. Проаналізовано етапи на яких основана система ризик-менеджменту а також надано для застосування у страховій діяльності альтернативні інструменти передачі ризиків в страхуванні. Представлені методи управління страховими ризиками, дозволять страховим компаніям зменшити кількість непередбачуваних подій на шляху до отримання бажаного результату. У статті наводиться необхідність впровадження механізму управління ризиками, підкреслено основні проблеми розвитку вітчизняного страхового ринку. Надано аналіз сучасного стану страхового ринку в Україні та запропоновано шляхи його покращення.

Ключові слова: страхування, страхова діяльність, страховий ризик, управління страховими ризиками, ризик-менеджмент.

В данной статье представлены особенности применения методов риск-менеджмента в страховой деятельности, а также определены пути уменьшения рисков в страховании с помощью выбора оптимального варианта управления страховой компанией. Проанализированы этапы на которых основана система риск-менеджмента а также представлено для применения в страховой деятельности альтернативные инструменты передачи рисков в страховании. Представленные методы управления страховыми рисками, позволят страховым компаниям уменьшить количество непредсказуемых событий на пути к получению желаемого результата. В статье приводится необходимость внедрения механизма управления рисками, подчеркнута основные проблемы развития отечественного страхового рынка. Надано анализ современного состояния страхового рынка в Украине и предложены пути его улучшения.

Ключевые слова: страхование, страховая деятельность, страховой риск, управление страховыми рисками, риск-менеджмент.

This article presents the features of the application of risk management methods in insurance activities, as well as identifies ways to reduce risks and fears by choosing the best option for managing an insurance company. The stage on the basis of which the system of risk management is created is analyzed, and also application of alternative tools of transfer of risks in insurance in insurance activity is offered. The presented methods of insurance risk management allow the insurance company to reduce the number of previous divisions on the way to the desired result. The article presents the need to implement a risk management mechanism, emphasizes the main problems of development of the domestic insurance market. The analysis of the current state of the insurance market in Ukraine is given and the ways of its improvement are offered. Currently, the issue of risk management is quite relevant, and this applies to all areas of human activity, all that surrounds it. The topic of risk in insurance is at the peak of relevance also because without the risk of the existence of insurance is not possible. Reducing risk can improve not only the financial condition of the insurance company, but also the insurance market as a whole. Thus, effective management of insurance risks and risks that arise during the conduct of insurance activities is one of the prerequisites for ensuring the stability and solvency of the insurance company. The insurance market of Ukraine is currently in a state of crisis, as the quality of insurance products is unfortunately gradually deteriorating, the reason

being unscrupulous insurance companies that evade the payment of insurance indemnities. Risks that arise during the provision of insurance services do not allow insurance companies to fully perform their tasks and responsibilities, so there is a need to study and intensive exploration of risk management, that is risk management, as well as the use of risk management methods in insurance. The purpose of this article is to study the risks in insurance, risk management methods, as well as existing methods of risk management in insurance.

Keywords: insurance, insurance activity, insurance risk, insurance risk management, risk management.

Постановка проблеми. Наразі питання ризик-менеджменту є доволі актуальним, і це стосується усіх сфер діяльності людини, усього що її оточує. Тема ризику у страхуванні є на піку актуальності ще й тому, що без ризику існування страхування не можливо. Зменшення ризику дозволяє покращити не тільки фінансовий стан самої страхової компанії, але й страховий ринок загалом. Отже, ефективне управління страховими ризиками та ризиками, які виникають під час провадження страхової діяльності, є одним з передумов забезпечення стійкості та платоспроможності страхової компанії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження питання застосування методів ризик менеджменту в страховій діяльності зробили як вітчизняні так і зарубіжні вчені економісти. Зокрема теоретичні аспекти страхового ризику та етапів вправданення ризик-менеджменту були досліджені такими науковцями, як: І.О. Бланк, В.Д. Базилевич, В.В. Вітлінський, М.С. Клапків, К.В. Шелехов. В той час як питання методів управління страховими ризиками в страховій діяльності, розглядаються в наукових працях Г.І. Великоіваненко, О.М. Залєтова, О.А. Лобанова, О.В. Чугунова, В.В. Шахова та інших. Незважаючи на численні наукові здобутки у дослідженні питання ризик менеджменту в страховій діяльності, слід відзначити відсутність напрацювань щодо їх практичного втілення, що обумовлює необхідність проведення досліджень у цьому напрямку.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Страховий ринок України наразі перебуває у кризовому стані, адже якість надання страхових продуктів нажаль поступово погіршується, причиною тому є недоброчесні страхові компанії, які ухиляються від сплати страхових відшкодувань. Ризики які виникають впродовж надання страхових послуг не дають в повній мірі страховим компаніями виконувати поставлені перед ними завдання та обов'язки, тому виникає необхідність вивчення та глибокого дослідження питань управління ризиками, тобто ризик-менеджменту, а також застосування методів ризик-менеджменту у страховій діяльності.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою даної статті є дослідження ризиків в страхуванні, способів управління ризиками, а також існуючих методів ризик-менеджменту у страховій діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. На нашу думку варто розпочати з надання визначення процесу управління ризиками страхової організації, найточніше його представив А. Баранов, а саме: «Управління ризиками страховика – це цілеспрямована діяльність компанії щодо ідентифікації, оцінки, контролю та моніторингу ризиків, які можуть завдати небезпеки ресурсам страхової компанії або її здатності виконувати страхові зобов'язання та приносити прибуток» [1].

Дане тлумачення наштовхує нас на аналіз існуючих підходів до управління страховими ризиками, які надають більш розширене визначення процесу, з точки зору послідовності його етапів. Спираючись на це визначення та на процесний підхід до організації, в рамках якого будь-яку сукупність елементів взаємопов'язує відповідна сукупність процесів, систему управління фінансовими ризиками страхової організації утворюють чотири етапи. Етапи управління фінансовими ризиками страхової організації представлено на рисунку 1.

Дослідимо більш детально етапи управління, що представлені на рисунку. На першому етапі відбувається ідентифікація ризиків за сферами їх виникнення. На другому – оцінка ризиків забезпечується за допомогою різних методів залежно від наявних умов визначеності, часткової чи повної невизначеності. Третій етап передбачає вибір методу управління ризиками: ухилення від ризиків, локалізації ризиків, диверсифікації ризиків, компенсації ризиків. На завершальному етапі ризик-менеджменту, оцінюється поточна зміна ризиків, у разі потреби коригуються плани, змінюється тактика поведінки страхової компанії на ринку [2, с. 17].

Таким чином, описана з точки зору процесного підходу система є замкненою, тобто вихідна точка системи збігається з вхідною.

Згідно з організаційним підходом до системи управління ризиками виконавчий орган

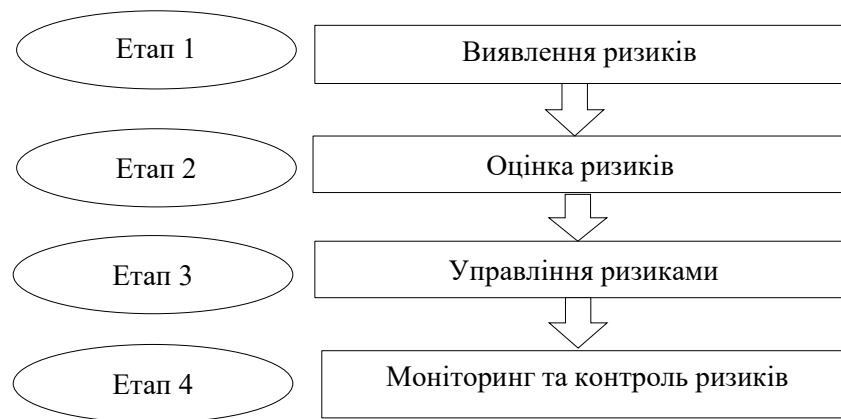

Рис. 1. Етапи управління фінансовими ризиками страхової організації

Джерело: розроблено автором на основі [1; 2; 3]

страховика є відповідальним за практичну реалізацію основних елементів системи управління ризиками, визначених стратегією. За цією схемою імплементація управління ризиками страхової організації передбачає:

- розподіл функцій, обов'язків, повноважень та відповідальності за управління ризиками, що охоплює всі організаційні рівні та підрозділи страховика. Інформація щодо розподілу функцій, обов'язків, повноважень, відповідальності, підпорядкованості та підзвітності підрозділів має бути доведена до відома працівників страховика;

- забезпечення постійної адекватності й ефективності внутрішніх документів шляхом внесення до них відповідних змін у відповідь на зміни зовнішніх або внутрішніх чинників;

- розробку та затвердження внутрішніх положень та процедур щодо визначення кількісних характеристик ризику та здійснення періодичного перегляду (щонайменше один раз на рік) цих процедур та положень з метою їх актуалізації а також створення окремого підрозділу з оцінки ризиків та здійснення контролю за його роботою;

- постійне підвищення кваліфікації працівників шляхом вивчення найкращого досвіду щодо управління ризиками та забезпечення дотримання вимог щодо платоспроможності з урахуванням рівня прийнятих ризиків [1].

Організаційний підхід до системи управління ризиками цілком відповідає завданням страхового менеджменту, зокрема, ризик-менеджменту, з огляду на розмежування стратегії (підходів до провадження самого процесу) та реалізації управління ризиками (фактичної імплементації стратегії). Зважаючи на те, що діяльність будь-якої страхової

організації включає як загальні, властиві кожній комерційній організації бізнес-процеси, так і специфічні для предметної галузі страхування, можливі відмінності за функціональною структурою побудови цих бізнес-процесів різними страховиками [3, с. 214].

Застосування цього підходу надає переваги гнучкості процесу управління ризиками, яка виявляється у можливості його швидкого пристосування до поточних змін у внутрішньому чи зовнішньому середовищі страховика за рахунок механізму ідентифікації ризиків та розподілу відповідальності між суб'єктами управління.

Досліджуючи два підходи до управління ризиками в страхуванні, представимо власну запропоновану модель ризик менеджменту в страховій діяльності.

Другим важливим моментом у дослідженні питання управління ризиками в страхуванні є вибір та застосування методів ризик менеджменту в страховій діяльності.

Отже, розглянемо перший метод трансформації ризиків, він полягає у проведенні превентивних заходів. Варто також зазначити, що в управлінні страховими ризиками надзвичайно важливим є фінансовий аспект, який передбачає визначення та формування фінансових джерел покриття потенційних чи фактичних збитків від реалізації прийнятих на страхування ризиків.

У загальній теорії ризик-менеджменту методи фінансування ризиків містять 3 основні групи: самострахування, кредитування і передача ризику. Використання кожного із названих методів у діяльності страхових компаній має свої особливості.

Так основним фінансовим джерелом покриття збитків, завданих настанням страхо-

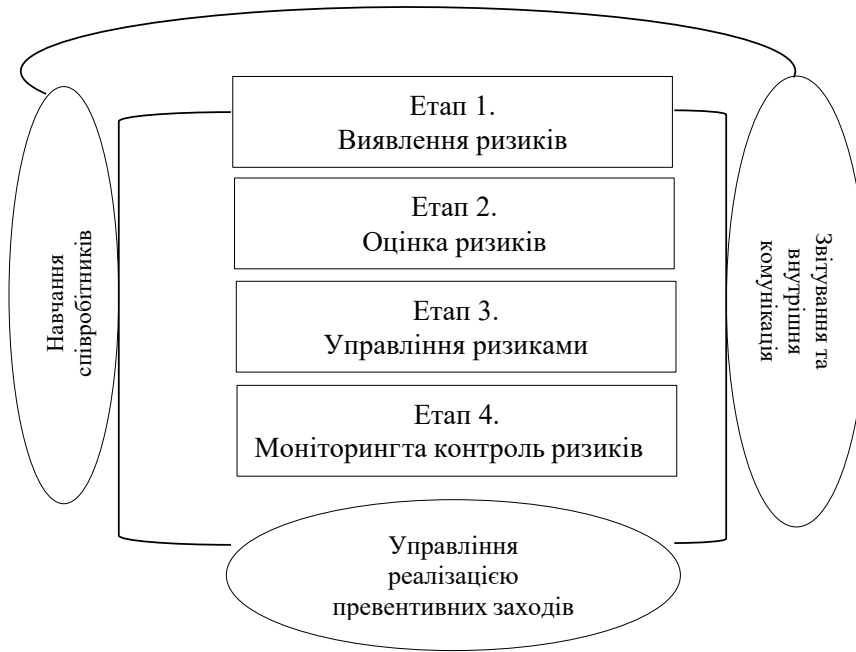

Рис. 2. Інтегрована модель системи управління фінансовими ризиками страхової організації

Джерело: авторська розробка

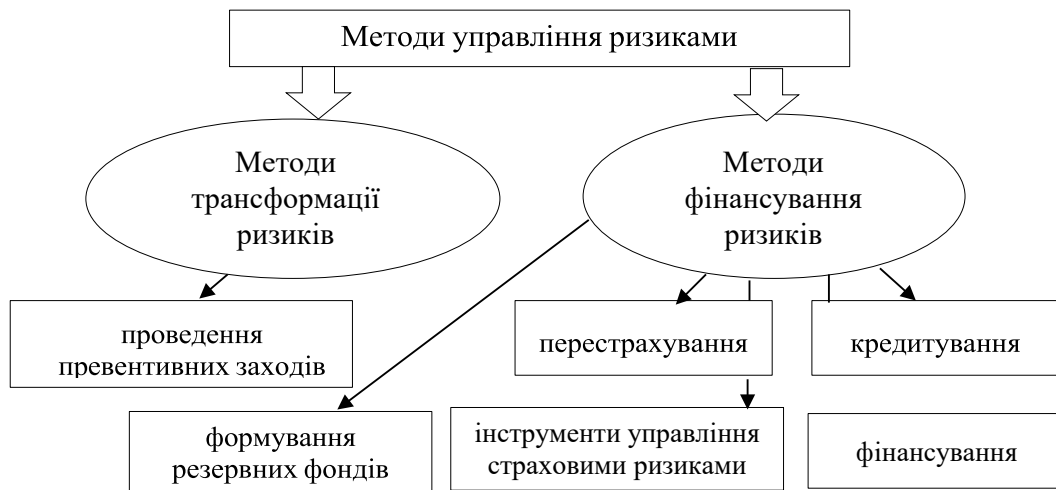

Рис. 3. Методи управління фінансовими ризиками в страховій діяльності

Джерело: розроблено автором на основі [2; 3]

вих випадків, за ризиками, що залишаються на власному утриманні страхової компанії, є кошти страхових резервів.

Залучення кредитних ресурсів для відшкодування збитків від реалізації страхових ризиків з точки зору страхової компанії є небажаним явищем, оскільки збільшує фінансові витрати страховика та негативно впливає на фінансовий результат діяльності компанії. Виникнення потреби у позикових фінансових ресурсах для покриття поточних зобов'язань страховика може свідчити також про наявність недоліків

у тарифній політиці або політиці управління резервами страхової компанії.

Існують особливості у використанні кожного з вищезазначених способів управління ризиками у діяльності страхової компанії. Проте, якщо перші три методи загалом мають схожу сутність як для страхових компаній, так і для інших суб'єктів господарської діяльності, то застосування методу передачі ризиків в страховій сфері значно відрізняється і має специфічні ознаки.

Висновки. Проведене дослідження дає змогу зробити висновок, що за допомогою

ризик-менеджменту можна здійснювати управління не тільки власними ризиками, але й страховими ризиками. Найчастіше в управлінні страховими ризиками використовують два основних методи – це загальноприйняті та специфічні.

В статті представлені підходи до управління ризиками в страхуванні, правильний

вибір одного з них допоможе зменшити вплив непередбачуваних подій та досягти максимально очікуваного ефекту. Поділ процесу управління фінансовими ризиками страхової організації на етапи дозволить приймати виважені дії та не допускати прийняття невірних рішень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Баранов А.Л. Методологічні основи управління ризиками страхової компанії. 2014. URL: <http://kneu.edu.ua/userfiles/arch/14-4873.pdf>
2. Ваніна Д.А. Методи управління ризиками в страхових організаціях. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2019. № 3. С. 16–28.
3. Вітлінський В.В., Великоіваненко Г.І. Ризикологія в економіці та підприємстві : монографія. Київ : КНЕУ, 2016. 480 с.
4. Герасимова І.Ю. Управління фінансовими ризиками страхових компаній з метою забезпечення економічної безпеки. *Економічний простір*. 2016. № 115. С. 112–125.
5. Козлова Е.В. Формирование системы риск-менеджмента в страховой организации. 2013. URL: http://aeterna-ufa.ru/sbornik/Mart2013_tom3.pdf#page=98

REFERENCES:

1. Baranov A.L. (2014) Metodologichni osnovy upravlinnja ryzykamy strahovoi kompanii. URL: <http://kneu.edu.ua/userfiles/arch/14-4873.pdf>
2. Vanina D.A. (2015) Methods of risk management in insurance organizations. *Naukovyi visnyk Odeskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu*, 3, 16–28.
3. Vitlinskyi V.V., Velykoivanenko H.I. (2004) Ryzykolohiia v ekonomitsi ta pidpriumnytstvi: monohrafiia [Riskology in economics and business: monograph]. Kyiv: KNEU.
4. Herasymova I. (2016) Upravlinnia finansovymy ryzykamy strakhovykh kompanii z metoiu zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky [Management of financial risks of insurance companies in order to ensure economic security]. *Ekonomichniy prostir*, 115, 112–125.
5. Kozlova E.V. (2013) Formirovanie sistemy risk-menedzhmenta v strahovoj organizacii. URL: http://aeterna-ufa.ru/sbornik/Mart2013_tom3.pdf#page=98